

ΤΟ ΠΕΙΡΑΜΑ

Κεφάλαιο 7ο

ΙΤΑΛΙΑ: ΟΙ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΕ ΔΟΚΙΜΑΣΤΙΚΟ ΣΩΛΗΝΑ

**ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΛΙΑ:
Η «ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΣΗΣ»
ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ ΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ '70**

Στην Ιταλία, από τη δεκαετία του '70, η μέθοδος της διακυβέρνησης βασίζεται σε μία αλληλουχία καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.[...] Η Ιταλία υπήρξε ένα εργαστήριο, όπως συνέβη κατά τη δεκαετία του 1920 με τον φασισμό και ξανά στα μεταπολεμικά χρόνια, όταν η χώρα έγινε ένα θεατρικό πεδίο μάχης του ψυχρού πολέμου. Τα νομικά, μηντιακά και γενικότερα βιοπολιτικά πειράματα από τη δεκαετία του 1970 και έπειτα αποδείχθηκαν πολύ χρήσιμα κατά τη διαδικασία της πανευρωπαϊκής ενσωμάτωσης της καταστολής και του κοινωνικού ελέγχου.¹

Ήτανε απόγευμα, 12 Δεκεμβρίου του 1969, στην πρωτεύουσα της Λομβαρδίας- το Μιλάνο. Στις 16:37 μία βόμβα μεγάλης ισχύος εξερράγη στο αίθριο της Εθνικής Αγροτικής Τράπεζας στην Πιάτσα Φοντάνα, σκοτώνοντας στα τυφλά 17 άτομα και τραυματίζοντας 88. Το ίδιο απόγευμα, στη Ρώμη, έσκασαν τρεις άλλες βόμβες: στις 16:55 έξω από την Εθνική Τράπεζα Εργασίας προκαλώντας 16 τραυματίες, στις 17:21 στο μνημείο του Βασιλιά Βίκτωρα Εμμανουήλ, στις 17:30 κοντά στην είσοδο του Μουσείου του Risorgimento. Μία τέταρτη, που δεν εξερράγη, βρέθηκε στην Εμπορική Τράπεζα του Μιλάνου στην Πιάτσα Ντέλα Σκάλα.²

Η αστυνομία του Μιλάνου επιδόθηκε σε ένα πογκρόμ συλλαμβάνοντας τουλάχιστον 80 άτομα, μεταξύ αυτών τους αναρχικούς Πιέτρο Βαλπρέντα και Τζιουζέπε Πινέλι. Ο πρώτος κατηγορήθηκε από τα μίντια ότι ήταν το «τέρας» που έβαλε τις βόμβες, ο δεύτερος στις 15 Δεκεμβρίου εκπαρωρώθηκε κατά τη διάρκεια της ανάκρισης από τον επιθεωρητή της αστυνομίας του Μιλάνο Λουίτζι Καλαμπρέζι. Η αστυνομία υποστήριξε ότι ο Πινέλι αυτοκτόνησε.³

Μερικές μέρες αργότερα, μία μικρή ομάδα καταστασιακών κόλλησε μία αφίσα στους τοίχους του Μιλάνου με τίτλο «Το Ράιχσταγκ καίγεται!», στην οποία στοχοποιούσε το ιταλικό κράτος για τις τυφλές βομβιστικές επιθέσεις. Οι αναρχικοί ουδεμία σχέση είχαν με τη σφαγή· ήταν απλά ένας εύκολος στόχος. Μετά το αρχικό μούδιασμα, οι αντικαθεστωτικές ομάδες και οργανώσεις του Μιλάνου άρχισαν να μιλάνε ανοιχτά για την πρωτοφανή βόμβα στα τυφλά ως μία «σφαγή του κράτους».³

Η σφαγή στην Πιάτσα Φοντάνα ήταν μόνο η αρχή μιας αλυσίδας τυφλών βομβιστικών επιθέσεων για τουλάχιστον δέκα χρόνια. Τον Ιούλη του 1970, έκρηξη βόμβας στην Τζόια Τάουρο είχε ως αποτέλεσμα 6 νεκρούς και 60 τραυματίες. Τον Μάη του 1974, βόμβα σε σκουπιδοτενεκέ σκότωσε 8 και τραυμάτισε πάνω από 100 κατά τη διάρκεια μιας εργατικής διαδήλωσης στην Μπρέσια. Τον Αύγουστο του 1974, μία βόμβα εξερράγη σε ένα τρένο στην επαρχία της Μπολόνια σκοτώνοντας 12 και τραυματίζοντας 105.

Στις 2 Αυγούστου του 1980, μία βόμβα εξερράγη στον σιδηροδρομικό σταθμό της Μπολόνια σκοτώνοντας 85 και τραυματίζοντας πάνω από 200 άτομα. Αυτές οι τυφλές βομβιστικές επιθέσεις ήταν κάποιες μόνο από τις πιο χαρακτηριστικές της περιόδου.⁴

Η Ιταλία τη δεκαετία του 1970 ήταν ένα μεγάλο εργαστήριο του κράτους. Ένα εργαστήριο, στο οποίο δοκιμάστηκε ο τρόπος αποτελεσματικής και συντονισμένης λειτουργίας μηχανισμών όπως οι μυστικές υπηρεσίες, οι δικαστικοί, οι μπάτσοι, τα μίντια. Το πώς, δηλαδή, μπορούσε να ελέγχεται αυτό που λέγεται κοινή γνώμη και μαζική ψυχολογία του πληθυσμού. Το πώς μπορούσε τελικά να διατηρείται για μεγάλο χρονικό διάστημα μία διαρκής κατάσταση έκτακτης ανάγκης, ενώ την ίδια στιγμή το ιταλικό κράτος να παρουσιάζεται ως μία φιλελεύθερη δημοκρατία.

Η Ιταλία χαρακτηριζόταν από ιδιαιτερότητες που την μετέτρεπαν σε έναν υποδειγματικό πολιτικό δοκιμαστικό σωλήνα για πάσα χρήση. Ήταν και είναι ένα από τα 10 μεγαλύτερα βιομηχανικά κράτη. Διέθετε ένα από τα ισχυρότερα κομμουνιστικά κόμματα της Δύσης. Χαρακτηριζόταν από μία βαθιά διαίρεση μεταξύ του αναπτυγμένου Βορρά και του «υπανάπτου» Νότου. Η πολιτική έκφραση της αστικής της τάξης ήταν τόσο διαιρεμένη σε επιμέρους συμφέροντα, ώστε οι πρωθυπουργοί συχνά δεν κλείνανε χρόνο και οι κυβερνήσεις συνεργασίας ήταν ο κανόνας. Διέθετε μεγάλα και ιστορικά εδραιωμένα μαφιόζικα συμφέροντα.

Πάνω από όλα όμως, διέθετε ένα κίνημα το οποίο για πάνω από δέκα χρόνια τάρaxe κάθε είδους βεβαιότητα της καπιταλιστικής τάξης. Από τις καταλήψεις των εργοστασίων της Φιάτ, μέχρι το φεμινιστικό κίνημα, από την εργατική αυτονομία μέχρι την αντικουλτούρα και τη νεολαιίστικη εξέγερση, το ιταλικό κίνημα ήταν μία πρωτοφανής απόπειρα μαζικής και αυτόνομης οργάνωσης της εργατικής τάξης.

Όλος αυτός ο θεωρητικός και πρακτικός πλούτος του ιταλικού κινήματος θάφτηκε με λύσσα και βία. Και δεν μιλάμε για τις συλλήψεις, τις φυλακίσεις, τις έκτακτες νομοθεσίες, τις δολοφονίες, τα βασανιστήρια. Το ιταλικό βαθύ κράτος, οι μυστικές του υπηρεσίες και οι διάφοροι φασίστες παρακρατικοί εξαπέλυσαν μια συντονισμένη επίθεση που βασιζόταν στη τυφλή βία. Στη μεταφορά της σύγκρουσης από τη δημόσια κοινωνική ζωή στη μαζική διασπορά φόβου, έτσι ώστε να δηλητηριαστεί κάθε πτυχή των κοινωνικών σχέσεων. Οι βόμβες στο ψαχνό στην Ιταλία τη δεκαετία του '70 είχαν τελικά ως στόχο να συσπειρώσουν μαζικά την κοινωνία γύρω από το κράτος.

Δεν τα βγάλαμε όλα αυτά από το μυαλό μας. Ο μεταμελημένος νεοφασίστας Βιντσέντζο Βιντσιγκούερα, «ένα πόνι που στο τέλος η Βαβυλώνα σκοτώνει», συμμετείχε σε τέτοιες επιθέσεις στα τυφλά με την κάλυψη των ιταλικών μυστικών υπηρεσιών.

«Τρομακτική σφαγή στο Μιλάνο», γράφει ιταλική εφημερίδα την επομένη της σφαγής στην Πιάτσα Φοντάνα.

Το 1984 είχε δηλώσει:

Έπρεπε να επιτύχεται σε πολίτες, στον λαό, σε γυναίκες, παιδιά, αθώους ανθρώπους, άγνωστα άτομα απομακρυσμένα από τα πολιτικά παιχνίδια. [...] Ο λόγος ήταν πολύ απλός. Υποτίθεται ότι θα οδηγούνταν αυτοί οι άνθρωποι, ο ιταλικός λαός, προς το κράτος ζητώντας περισσότερη ασφάλεια. Αυτή ήταν η πολιτική λογική πίσω από όλες τις σφαγές και τις βομβιστικές επιθέσεις οι οποίες παραμένουν ατιμώρητες, αφού το κράτος δεν μπορεί να καταδικάσει τον εαυτό του ή να δηλώσει υπευθυνότητα για ό,τι έγινε.⁶

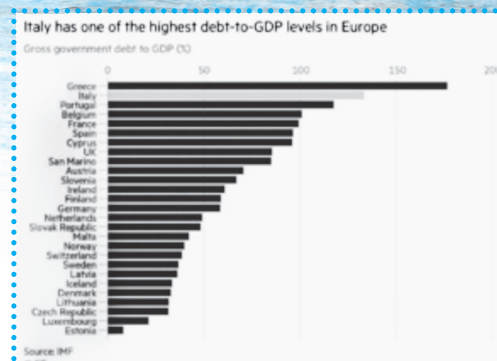
Κομμάτια του ιταλικού κράτους ήταν σε θέση ήδη από τη δεκαετία του '80 να παραδέχονται ότι οι «βόμβες στο ψαχνό» ήταν έργο νεοφασιστών με τη διακριτική κάλυψη των μυστικών υπηρεσιών, χωρίς τελικά να τρέχει και κάστανο. Στις αρχές της δεκαετίας του 1990 μπορούσαν πλέον όλοι να ξεπλυθούν, καταγγέλλοντας τις μεθοδεύσεις του παρελθόντος. Μία δικαστίνα για παράδειγμα μπορούσε να λέει:

Από το 1969 ως το 1975 συνέβησαν 4584 επιθέσεις, εκ των οποίων το 83% ήταν καθαρά έργο ακροδεξιών [...] και στις οποίες η προστασία από τις μυστικές υπηρεσίες ήταν όλο και περισσότερο κραυγαλέα.⁷

Οι αποκαλύψεις αυτές συνοδεύονταν από την ενοχοποίηση του ΝΑΤΟ και τη μυστική εκστρατεία του με τίτλο «Επιχείρηση Γκλάντιο», με σκοπό την απόκρουση της σοβιετικής επιρροής στην Ευρώπη, αμβλύνοντας έτσι τις ευθύνες του ίδιου του ιταλικού κράτους.

Αλλά σε κάθε περίπτωση τα καπιταλιστικά κράτη, χωρίς πλέον ένα οργανωμένο και υπολογίσιμο ταξικό αντίπαλο, μπορούσαν να κάνουν και να λένε ό,τι γουστάρουν. Όσο το ιταλικό κίνημα αποτελούσε υπολογίσιμη δύναμη, μπορούσε να σπάσει – εν μέρει τουλάχιστον – τον μονόλογο του κράτους. Όταν το κίνημα συντρίφτηκε και ο μικροαστισμός επικράτησε, το ιταλικό κράτος σταμάτησε να δίνει λόγο στον οποιονδήποτε.

Η «Στρατηγική της Έντασης» στην Ιταλία ήταν ένα

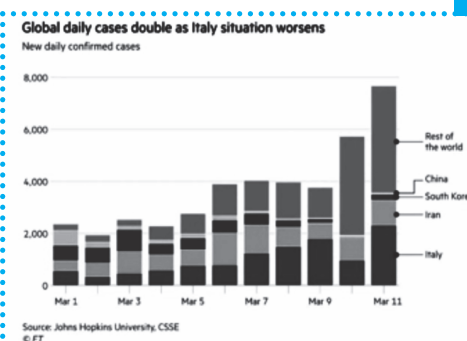

Νάτοι-νάτοι οι πρωταθλητές! Εκτός από το ελληνικό κράτος που οδηγεί την κούρσα του χρέους, η Ιταλία, η Πορτογαλία, το Βέλγιο, η Γαλλία, η Ισπανία ακολουθούν. Όλες αυτές οι χώρες χτυπήθηκαν ανελέητα από τον κορωνοϊό. Η σημαντική διαφορά της Ιταλίας από τους υπόλοιπους είναι ότι το χρέος της προσεγγίζει το 150%, ενώ ταυτόχρονα είναι η τρίτη σε μέγεθος οικονομία της Ευρώπης.

Ιταλικής οικονομίας ήταν το μεγάλο δημόσιο χρέος και η μεγάλη απώλεια της ανταγωνιστικότητας. [...] Σύμφωνα με το ΔΝΤ «μία υποτίμηση της τάξης του 10% εκτιμάται ότι απαιτείται για την αναδιάρθρωση του ιταλικού χρέους». Η προτεινόμενη λύση είναι η «εσωτερική υποτίμηση», διαμέσου της πτώσης των ονομαστικών μισθών και την αύξηση της παραγωγικότητας. [...] Η Ισπανία το έχει ήδη κάνει. Είναι δυνατό να γίνει και στην Ιταλία;¹⁵

Αυτό που χρειαζόταν η Ιταλία, λοιπόν, ήταν μία γενναία εσωτερική υποτίμηση. Κρατήστε το αυτό: τον Ιανουάριο του 2020 ξανάγινε επίκαιρο. Το 2019, ένας αναλυτής του αμερικανικού οικονομικού περιοδικού *Forbes* θεωρούσε τη χρεωκοπία της Ιταλίας σίγουρη: «Καταδικασμένη: Πώς δεν υπάρχει καμία έξοδος διαφυγής για την κρίση χρέους στην Ιταλία».¹⁶

Δεν ήταν τυχαία αυτή η καταστροφολογία. Το βασικότερο πρόβλημα από το 2016 και έπειτα ήταν ότι ο εμπορικός πόλεμος ΗΠΑ – Κίνας δεν ευνοούσε καθόλου την οικονομική κατάσταση της ιταλικής εξαγωγικής βιομηχανίας και γενικότερα της ΕΕ. Οι Ιταλοί ειδικοί επί των εμπορικών συναλλαγών παρατηρούσαν ότι οι αμερικανικοί δασμοί στον χαλβια και το αλουμίνιο, παρόλο που κατευθύνονταν κυρίως εναντίον της Κίνας, θα επηρέαζαν πολύ αρνητικά τόσο την ΕΕ όσο και την ιταλική οικονομία. Τα πράγματα για την ιταλική οικονομία θα χειροτέρευαν, αν οι δασμοί επεκτεινόταν και στον τομέα των αγροτικών προϊόντων όπου η Ιταλία είχε μέγιστα συμφέροντα.¹⁷ Επιπλέον, η αμερικανική εξω-

Γύρω στις 10 Μαρτίου το ιταλικό κράτος αποφάσισε να πιάσει κορωνοϊό. Και έτσι ο ιός ξεχύθηκε στη Λομβαρδία. Πουθενά αλλού σε όλο τον κόσμο ο κορωνοϊός δεν βρήκε τόσο φιλόξενο περιβάλλον. Φήμες λένε ότι χουλιγκάνοι κορωνοϊοί πήγαν και στο Μεάτσα για να δουν τον Ιμπραήμοβιτς τώρα που πήρε μεταγραφή στη Μίλαν και βάζει γκολ με τακουνάκια.

μεγάλο πείραμα του σύγχρονου καπιταλιστικού κράτους, το οποίο παρείχε μεγάλης σημασίας συμπεράσματα για τις κρατικές στρατηγικές στη Δύση. Τα συμπεράσματα αυτά είναι βέβαιο ότι χρησιμοποιήθηκαν στη συνέχεια, ιδιαίτερα κατά τη δεκαετία του 2000 όταν οι βόμβες στο ψαχνό στις καπιταλιστικές μητροπόλεις της Δύσης συσπείρωναν τους δυτικούς υπηκόους γύρω από τα κράτη τους. Η ιστορική μνήμη και τα διδάγματα που προκύπτουν από τη δεκαετία του '70 καλύφθηκαν από ένα πέπλο σιωπής, ξεχάστηκαν, διαστρεβλώθηκαν. Παρουσιάζονται ως τα «χρόνια του μολυβιού» που γενικώς πέφτανε βόμβες και σφαίρες από κάτι τρομοκράτες και πού-να-βγάλεις-άκρη-τώρα-τι-γίνονταν-τότε. Παρ' όλα αυτά, τα πολιτικά διδάγματα παραμένουν εξαιρετικά χρήσιμα: ιδίως από την 11/9 του 2001 και μετά. Εκτός των άλλων, μας υπενθυμίζουν διαρκώς μέχρι πού είναι ικανά να φτάσουν τα κράτη κι οι μηχανισμοί τους εν καιρώ καπιταλιστικής κρίσης.

Η ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ ΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 2010 (Η ΑΛΛΙΩΣ Ο ΚΟΣΜΟΣ ΕΙΝΑΙ ΟΠΩΣ ΤΟΝ ΠΕΡΙΕΓΡΑΨΕ Ο ΜΑΡΞ, ΟΧΙ ΟΠΩΣ ΤΟΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΟΥΝ ΟΙ ΓΙΑΤΡΟΙ)

Στην Ιταλία, μετά το τέλος του κινήματος, επικράτησε αυτό το είδος κοινωνικής ζωής που χαρακτηρίστηκε από την ιδιωτέυση, την εκμετάλλευση των μεταναστών, την κατανάλωση, τη μηντιακή μεσολάβηση και τη μαφιοποίηση της κοινωνίας. Η αρσενική νεολαία της εργατικής τάξης αφέθηκε να επιβιώνει στα γήπεδα, στην καλύτερη των περιπτώσεων, ενώ την ίδια στιγμή η πρέζα θέριζε. Οι Ιταλοί ήταν κι εδώ πρωτοπόροι, αλλά αυτό είναι μια άλλη ιστορία.⁸

Στις αρχές της δεκαετίας του '90, όλο το παλιό πολιτικό σύστημα διαλύθηκε στα εξ'ω συνετέθη αφήνοντας ανοιχτό τον δρόμο σε πολιτικές προσωποκότητες του διαμετρήματος του Σίλβιο Μπερλουσκόνι. Και φυσικά, τότε ήταν που άρχισε να συσσωρεύεται το τεράστιο δημόσιο χρέος. Μαζί με την Ελλάδα, την Πορτογαλία και την Ισπανία συνιστούσαν το ακρωνύμιο PIGS, τα κράτη δηλαδή που συνεχώς μαγεύρεναν τη δημόσια εικόνα της οικονομίας τους με στόχο όσο το δυνατόν περισσότερα οφέλη από την ΕΕ.⁹

Η όλη διαδικασία, όπως και στην περίπτωση του ελληνικού κράτος, βασίστηκε στην εκμετάλλευση της εργασίας των μεταναστών, σε ευρωπαϊκά κονδύλια και βέβαια στη συσσώρευση χρέους. Ένα άρθρο της *Καθημερινής*, λίγο πριν το ιταλικό κράτος πιάσει κορωνοϊό κι αρχίσει να μας τρίβει στη μούρη φέρετρα, περιέγραφε την ιταλική κοινωνία ως εξής:

Οι Ιταλοί συντηρούνται από τον πλούτο, που έχουν συγκεντρώσει οι προηγούμενες γενιές.[...] Ωστόσο, το υψηλό βιοτικό επίπεδο των Ιταλών δεν είναι αποτέλεσμα σκληρής δουλειάς ή οικονομικής άνησης. Αντιθέτως, η χώρα συντηρείται από τον πλούτο που συγκεντρώθηκε κατά κύριο λόγο μετά τον Δεύ-

τερο Παγκόσμιο Πόλεμο. [...] Εκτός αυτού, οι Ιταλοί έχουν καταφέρει να διατηρήσουν υψηλό το βιοτικό τους επίπεδο χάρη στη διογκωμένη παραοικονομία. Περίπου 3,5 εκατομμύρια άτομα -κατά κύριο λόγο μετανάστες- εργάζονται παράνομα ή περιστασιακά. [...] Η Ιταλία έχει μετατραπεί σε «μία πλούσια κοινωνία, στην οποία η οικονομία δεν αναπτύσσεται πια, και οι πολίτες, που δεν εργάζονται και έχουν πρόσβαση σε χρήματα είναι περισσότεροι από αυτούς που εργάζονται».¹⁰

Μπορούμε να καταλάβουμε με βάση όλα τα παραπάνω γιατί οι τεχνοκράτες της ΕΕ βάφτισαν PIGS το μοντέλο καπιταλιστικής ανάπτυξης της Ιταλίας, της Ελλάδας, της Ισπανίας, της Πορτογαλίας, το οποίο από μία άποψη παρουσίαζε ιδιαίτερες ομοιότητες.

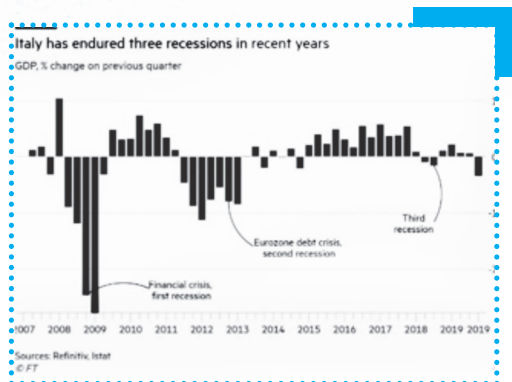
Αν και το 2010 το ελληνικό κράτος ήταν στο μάτι του κυκλώνα της κρίσης χρέους, το ιταλικό κράτος, η τρίτη οικονομία της Ευρώπης και μέσα στις 10 σημαντικότερες του κόσμου, είχε τα μαύρα της τα χάλια. Με ένα χρέος που από 1,7 τρισεκατομμύρια ευρώ το 2008 έφτασε τα 2,5 τρις το 2010, δηλαδή κάπου δέκα φορές μεγαλύτερο του ελληνικού, το τραπεζικό της σύστημα χρεωμένο ως το λαιμό, η Ιταλία πέρασε τη δικιά της εποχή περικοπών στους μισθούς και στις κοινωνικές παροχές ενώ ταυτόχρονα ο αντιγερμανισμός αυξανόταν ραγδαία. Η ανεργία διπλασιάστηκε και ιδιαίτερα στους νέους ήταν πάνω από 40%.

Οι συζητήσεις γύρω από την επικινδυνότητα του ιταλικού χρέους και το ξέσπασμα μιας νέας ευρωπαϊκής κρίσης επιταχύνθηκαν το 2012, όταν η αρχαιότερη τράπεζα της Ιταλίας γλίτωσε, μέσω κρατικοποίησης, από βέβαιη χρεωκοπία την τελευταία στιγμή, ύστερα από 550 χρόνια συνεχούς λειτουργίας.¹¹ Το 2015, άλλες τέσσερις μικρότερες τράπεζες διασώθηκαν μέσω της κρατικοποίησής τους, ενώ οι 130 χιλιάδες ομολογιούχοι και μέτοχοί τους, μικροαστοί που είχαν εμπιστευθεί τις καταθέσεις τους στις τράπεζες αυτές, είδαν τα φράγκα τους να εξανεμίζονται.¹²

Ουσιαστικά, όλη τη δεκαετία του 2010 το ιταλικό κράτος συνέχιζε να διασώζει τις τράπεζές του από χρεωκοπία, ενώ το χρέος αυξανόταν. Η διαδικασία αυτή γινόταν με την ανοχή της ΕΕ, δηλαδή των γερμανών. Αν δεν υπήρχε αυτή η στήριξη, η Ιταλία θα είχε ήδη χρεωκοπήσει.¹³ Συνοψίζοντας, ο δημόσιος λόγος πήγαινε κάπως έτσι: οι ιταλικές τράπεζες ήταν βουτηγμένες στα σκατά μέχρι τον λαιμό, η Ιταλία δεν είναι Ελλάδα -είναι δεκαπλάσια- και η χρεωκοπία της μπορεί να τα κάνει όλα όσα, αλλά εντάξει, θα την σώσουμε κάπως την κωλοκατάσταση.¹⁴ Εντούτοις, η κωλοκατάσταση της ιταλικής οικονομίας από να βελτιώνεται άρχισε να επιδεινώνεται εκ νέου από το 2016 και μετά.

Τον Ιούνιο του 2018, ο βασικός οικονομικός αναλυτής των *Financial Times*, Μάρτιν Γουλφ, ανέφερε για το μέλλον της ΕΕ και τον ρόλο της Ιταλίας τα εξής:

Το ευρώ ήταν μια αποτυχία. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν θα συνεχίσει να υπάρχει ή ότι θα ήταν καλύτερο να εξαφανιστεί. Το κόστος από μία μερική ή πλήρη εξαφάνισή του θα ήταν τεράστιο. [...] Τα δύο βασικότερα προβλήματα της

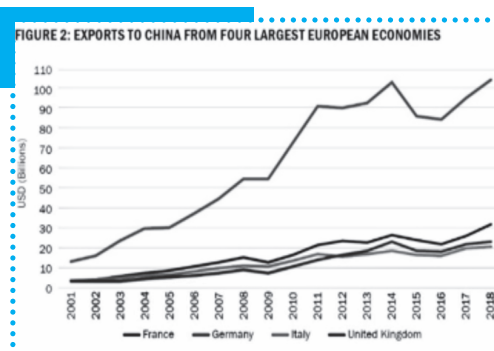

Το ΑΕΠ της Ιταλίας κατά τη δεκαετία του 2010. Δεν έφερε ο κορωνοϊός την κρίση, η κρίση έφερε τον κορωνοϊό.

τερική πολιτική επιδείνωνε την κατάσταση, όπως για παράδειγμα στο Ιράν, όπου οι ιταλοί είχαν ιδιαίτερα μεγάλες εμπορικές σχέσεις.¹⁸

Το ιταλικό κράτος τσαντισμένο στις αρχές του 2019 έγινε το πρώτο κράτος του G7 που συμμετείχε στον «Δρόμο του Μεταξίου»: το κινέζικο πρότζεκτ επενδύσεων, στο οποίο οι κινέζοι διοχετεύουν από το 2013 τις «υπερβάλλουσες παραγωγικές τους δυνατότητες». Η κίνηση αυτή, αν και έχει περισσότερο συμβολική παρά ουσιαστική σημασία, τσάντισε τους αμερικανούς.¹⁹

Από το 2001 και μετά, χρονιά εισόδου της Κίνας στον ΠΟΕ, το ιταλικό κράτος επέκτεινε τις εμπορικές σχέσεις του με την Κίνα. Πολλά εργοστάσια ένδυσης-υπόδησης ιταλικών συμφερόντων δημιουργήθηκαν επί κινεζικού εδάφους. Με τον καιρό, η Ιταλία μετατράπηκε στον τέταρτο παγκοσμίως εμπορικό εταίρο του κινεζικού κράτους, πράγμα που την καθιστούσε όλο και περισσότερο ευάλωτη στις αναταράξεις που προκαλούσε ο εμπορικός ανταγωνισμός ΗΠΑ-Κίνας από το 2016. Με δεδομένα τα προβλήματα με το δημόσιο χρέος, η Ιταλία όλο και περισσότερο έπαιζε με τη φωτιά.

Εξαγωγές προς την Κίνα από τέσσερα ευρωπαϊκά κράτη. Όλοι τους είναι ευάλωτοι στον εμπορικό πόλεμο ΗΠΑ-Κίνας. Μη γελιέστε, δεν είναι μόνο οι γερμανοί. Μεγάλο κομμάτι της εξαγωγικής δραστηριότητας των Ιταλών είναι ηλεκτρολογικά και μηχανολογικά εξαρτήματα για τη γερμανική αυτοκινητοβιομηχανία που με τη σειρά της τα πουλάει στην Κίνα. Κατά συνέπεια, το κόστος με το μαχαίρι της κινεζικής κατανάλωσης τούς επηρεάζει όλους.

Η ΙΤΑΛΙΑ ΚΑΙ Η ΛΟΜΒΑΡΔΙΑ –ΞΑΝΑ-ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ, ΔΕΙΧΝΟΥΝ ΣΤΟΝ ΔΥΤΙΚΟ ΚΟΣΜΟ ΤΗΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ ΚΟΡΩΝΟΪΟΥ

Στις αρχές Ιανουαρίου του 2020 η φωτιά ήρθε, η Κίνα έπιασε κορωνοϊό. Έχουμε μιλήσει αναλυτικά για αυτό.²⁰ Το τελικό αποτέλεσμα ήταν το κλείσιμο των ξένων επιχειρήσεων σε μία μεγάλη περιοχή της Κίνας, η διατάραξη της παγκόσμιας εφοδιαστικής αλυσίδας και κυρίως το κόστος της κινεζικής κατανάλωσης με το μαχαίρι, κάτι που για το ιταλικό κράτος αποτελούσε πραγματικό οξυγόνο μέσα σε συνθήκες ασφυξίας. Πάρτε για παράδειγμα τα πολυτελή ιταλικά αυτοκίνητα Lamborghini: η δεύτερη μεγαλύτερη αγορά είναι η Κίνα και η ζήτηση κατέρρευσε μετά την επιδημία.²¹ Επιπλέον, η διατάραξη της εφοδιαστικής αλυσίδας απειλούσε να διακόψει την παραγωγή στη Λομβαρδία, η οποία ήταν και είναι το βιομηχανικό κέντρο της Ιταλίας με εκατοντάδες μεσαίου και μεγάλου μεγέθους βιομηχανικές μονάδες που παράγουν πάνω από το ένα τρίτο του ιταλικού ΑΕΠ και περίπου το μισό των ιταλικών εξαγωγών. Κατά μία σατανική σύμπτωση, η μεγάλη πλειοψηφία των πρώτων κρουσμάτων του κορωνοϊού στην Ιταλία συγκεντρώθηκε ακριβώς στην περιοχή της Λομβαρδίας και του Βένετο, τις περιοχές δηλαδή που παράγουνε εμπορεύματα που είναι τα πλέον ευάλωτα στις αναταράξεις του διεθνούς εμπορίου.²²

Το ιταλικό κράτος ήταν ήδη σε βαθιά κρίση, η οποία σοβούσε για τουλάχιστον μια δεκαετία. Η Ιταλία ήταν η επόμενη υποψήφια για χρεωκοπία και πολλοί ήταν αυτοί που ανέμεναν όχι αν θα γίνει αλλά το πότε θα γίνει. Το ιταλικό κράτος βρέθηκε αναμφίβολα στριμωγμένο στη γωνία, πιο στριμωγμένο ίσως από οποιοδήποτε άλλο κράτος στον πλανήτη. Και έπρεπε να πάρει αποφάσεις. Στις 25 Φεβρουαρίου, κι ενώ ακόμα το deathcounting ήταν μόλις στο νούμερο δέκα, το ιταλικό κράτος προειδοποίησε την ΕΕ ότι δύσκολα θα ανταποκριθεί στη δημοσιονομική πειθαρχία. Επιπλέον, άρχισε να ζητά κονδύλια για τις «οικονομικές επιπτώσεις που θα έχει στο ΑΕΠ της χώρας ο κορωνοϊός». «Ελπίζουμε να μην τα χρειαστούμε, αλλά η ΕΕ θα πρέπει να πράξει αναλόγως αν χρειαστεί», πρόσθεταν.²³

Στις 5 Μαρτίου, η ιταλίδα υφυπουργός Οικονομίας, Λάουρα Καστέλι, δήλωνε με μεγαλύτερη σιγουριά ότι το ιταλικό κράτος σκέφτεται να αναστείλει τους δημοσιονομικούς κανόνες που είχε επιβάλει η ΕΕ για το χρέος της, γιατί με 107 νεκρούς είχε πλέον χτυπηθεί άσχημα από την πανδημία. Στις 7 Μαρτίου, άρχισαν τα μεγάλα λόγια: «Έκανα μία συμφωνία με τη συνείδηση μου, θα βάζω την υγεία των Ιταλών σε πρώτη προτεραιότητα», δήλωσε ο πρωθυπουργός Τζιουζέπε Κόντε.²⁴ Αμέσως μετά, ο Κόντε έκανε αυτό που το ιταλικό κράτος ξέρει καλά να κάνει από τον μεσαιώνα: καραντίνα. Το βιομηχανικό κέντρο του ιταλικού κράτους, η περιφέρεια της Λομβαρδίας, με πρωτεύουσα το Μιλάνο και σημαντική βιομηχανική

πόλη στα ανατολικά της το Μπέργκαμο, ακολούθησε τα βήματα της Κίνας και με έναν πρωτοφανή για τα ευρωπαϊκά μεταπολεμικά χρονικά μέτρο έκλεισε στο σπίτι τους –καταρχήν- 15 εκατομμύρια άτομα. Αυτό που πέρυσι μπορούσε να φαντάζει ανήκουστο, δηλαδή μιας τέτοιας έκτασης περιστολή της ελευθερίας κίνησης (αλλά και κατανάλωσης) των δυτικών υπηκόων είχε επιτευχθεί. Σε μία χώρα, η οποία πλήρωνε το βαρύτερο τίμημα από την κινεζική πυροδότηση της καπιταλιστικής κρίσης με το κωδικό όνομα «κορωνοϊός». Σε μία χώρα με μεγάλη ιστορία καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

Από τα μέσα Μαρτίου και μετά, λοιπόν, το ιταλικό κράτος άρχισε να μας δείχνει στρατιωτικά καμιάνινα με νεκρούς. Όλες οι μασέλες άρχισαν να ανεβοκατεβαίνουν φωνάζοντας: η Ιταλία! Η Ιταλία! Δεν είμαστε σε θέση να ξέρουμε τι είχαν μέσα τα στρατιωτικά καμιάνινα που παρέλασαν όσο χρειαζόταν για να βγει μία viral φωτογραφία που αποτύπωνε το νέο ιταλικό δράμα. Εντούτοις, έχει σημασία να παρακολουθήσουμε τα λόγια του αριστερού Φραντζέσκο Μακάριο ο οποίος σε μια συνέντευξή του και εν τη ρύμη του λόγου έγινε κάπως κατατοπιστικός. Στην ερώτηση γιατί στο Μπέργκαμο υπάρχει τόσο υψηλό ποσοστό κρουσμάτων και θανάτων απάντησε:

Από την αρχή έκαναν πολλά λάθη. Στην αρχή σου έκαναν μια γενική εξέταση και εάν νόμιζαν ότι είχες τον κορωνοϊό, σε διασωλήνωναν. Εάν κάποιος πέθαινε στην εντατική, ξέραμε ότι πέθανε από τον ιό. Εδώ και δέκα ημέρες τα πράγματα άλλαξαν. Εάν είσαι άσχημα, ο γιατρός σε αφήνει στο σπίτι σου. Εάν τα καταφέρεις, όλα καλά. Εάν επιδεινωθεί η κατάστασή σου, ο γιατρός σου κάνει την εισαγωγή στο νοσοκομείο. Μόνο εάν σου κάνουν εισαγωγή, σου κάνουν την κανονική εξέταση για τον κορωνοϊό και είναι σίγουροι. Μόνο τότε πιστοποιούν θανάτους από τον κορωνοϊό.²⁵

Τι καταλάβατε από τα λόγια του ιταλού αριστερού αντιμνημονιακού; Εμείς καταλαβαίνουμε ότι η μεγάλη θνησιμότητα από κορωνοϊό οφείλεται στο γεγονός ότι όλοι όσοι πεθαίνανε με συμπτώματα που έμοιαζαν με του κορωνοϊού στη Λομβαρδία μπαίνανε στο ίδιο καζάνι. Κάτι, δηλαδή, που αυτή τη στιγμή γίνεται παντού στον κόσμο. Πράγματι, η Λομβαρδία αναδείχθηκε για μια ακόμη φορά πρωτοπόρα στις πιο μακιαβελικές στρατηγικές των καπιταλιστικών κρατών.

ΜΑΚΙΑΒΕΛΙ ΚΑΙ ΓΚΡΑΜΣΙ (Η ΑΛΛΙΩΣ ΕΧΕΙ ΤΟ ΚΤΗΝΟΣ ΚΑΡΔΙΑ, ΣΙΓΑ ΜΗΝ ΕΧΕΙ!)

Ο Νικολό Μακιαβέλι γεννήθηκε το μακρινό 1469 στη Φλωρεντία κι έγινε γνωστός για το βιβλίο του με τίτλο *Ο Ηγεμόνας* (απλή συνωνυμία με τον γνωστό ράπερ). Σε αυτό το βιβλίο του, ο Μακιαβέλι παρουσιάζει τις μεθόδους και τις στρατηγικές που πρέπει να ακολουθεί ένας Ηγεμόνας προκειμένου να εδραιώσει την εξουσία του. Ο Ηγεμόνας πρέπει

Η Λομβαρδία, ένα εργαστήριο του καπιταλιστικού κράτους. Εκ πρώτης όψεως δεν της φαίνεται.

να είναι αδιάστατος και να μη διαθέτει καμία ηθική: για τον Μακιαβέλι η πολιτική δεν εμπεριέχει καμία ηθική. Πρέπει να προτιμά να κερδίζει με εξαπάτηση, παρά με τη βία. Πρέπει να τον φοβούνται, παρά να τον αγαπούν· αν και το προτιμότερο είναι και τα δύο. Δεν πρέπει να είναι μόνο λύκος ή μόνο αλεπού. Πρέπει να είναι αλεπού για να αποφεύγει τις παγίδες και λύκος για να φοβίζει τις αλεπούδες. Ο κατάλογος από οδηγίες χρήσης για ανελέητα καθάρματα είναι ατέλειωτος...

Ο Μακιαβέλι, ήδη από τον καιρό του, έγινε στόχος επίθεσης από τους πεφωτισμένους διανοούμενους. Όλοι οι φιλόσοφοι της ανερχόμενης καπιταλιστικής τάξης βάλθηκαν να χτίσουν ένα κάστρο αρετής και ηθικής όταν περιέγραφαν τους τραπεζίτες, τους δικηγόρους, τους γιατρούς, τους μηχανικούς, τους πρωτοπόρους των νέων καιρών του εργοστασίου και των εμπορευμάτων. Όλους αυτούς δηλαδή που φέρανε σε πέρας το έργο της δημιουργίας των εθνών κρατών και του καπιταλισμού.

Ο Αντόνιο Γκράμσι, από την άλλη, ήταν μαρξιστής διανοούμενος των αρχών του 20ου αιώνα, ο οποίος πέρασε ένα μεγάλο μέρος της ζωής του στις φυλακές της φασιστικής Ιταλίας. Τον είχαμε χρησιμοποιήσει σε ένα οπισθόφυλλο αυτού του περιοδικού πριν από πολλά χρόνια, στο οποίο έλεγε το εξής επίκαιρο:

Η κρίση συνίσταται ακριβώς στο γεγονός ότι το παλιό πεθαίνει και το καινούργιο δεν μπορεί να γεννηθεί, στο μεσοδιάστημα μια μεγάλη ποικιλία νοσηρών φαινομένων εμφανίζεται.

Ο Γκράμσι, μέσα στα φασιστικά κάτεργα, διάβαζε και Μακιαβέλι και προσπάθησε να ερμηνεύσει όσα έλεγε ο διάσημος συμπατριώτης του. Σύμφωνα με τον Γκράμσι, λοιπόν, ο Μακιαβέλι δεν δίνει οδηγίες στους άρχοντες, γιατί πολύ απλά δεν τις χρειάζονται. Ξέρουν από πριν τι πρέπει να κάνουν:

Συνηθίζουν να λένε ότι οι κανόνες του Μακιαβέλι για την πολιτική δραστηριότητα «εφαρμόζονται αλλά δε λέγονται»· οι μεγάλοι πολιτικοί «λένε» αρχίζουν κακολογώντας τον Μακιαβέλι και δηλώνοντας πως είναι αντιμακιαβελικοί, ακριβώς για να μπορέσουν να εφαρμόσουν ευλαβικά τους κανόνες του.²⁶

Στην πραγματικότητα, λέει ο Γκράμσι, ο Μακιαβέλι δεν απευθυνόταν στους άρχοντες αλλά στον λαό ο οποίος έπρεπε να μάθει χωρίς περιττούς εξωραϊσμούς τις τεχνικές της εξουσίας. Τελικά, ο Μα-

κιαβέλι ενδιαφερόταν για τη δημιουργία ενός έθνους-κράτους και η γνώση της πολιτικής χωρίς ηθική ήταν απαραίτητη για τη δημιουργία του σύγχρονου ιταλικού κράτους.

Δεν ξέρουμε αν το έχετε καταλάβει, αλλά εδώ και καιρό υποστηρίζουμε κάτι τερατώδη πράγματα· αξία χλεύης και όσο περνάει ο καιρός όλο και περισσότερο ποινικά κολάσιμα. Υποστηρίξαμε ότι το ιταλικό κράτος, όπως και όλα τα κράτη, είναι εγγενώς μακιαβελικό. Τα κράτη αδιαφορούν για τους υπηκόους τους, είναι αδιάστατα, καταφεύγουν στα πιο απίθανα ψεύδη και την πιο βάρβαρη βία, προκειμένου να διατηρήσουν την κοινωνική τάξη. Υποστηρίξαμε ότι το ιταλικό κράτος είχε ειδικούς λόγους να εισάγει πρώτο από την Κίνα τη στρατηγική των ιών ως στρατηγική διαχείρισης της τρέχουσας καπιταλιστικής κρίσης. Ξέρουμε ότι το ειδικό βάρος των απόψεων είναι ευθέως ανάλογο με την ισχύ αυτών που την υποστηρίζουν. Και την ισχύ την έχουν όλοι οι μακιαβελικοί του κόσμου. Παρ' όλα αυτά, συνεχίζουμε να μιλάμε και τη δύναμη μάς τη δίνουν όσοι και όσες δεν ανταλλάσσουν την αξιοπρέπεια τους με τίποτα. Και δεν είναι λίγοι όλοι αυτοί.

1. Luther Blissett Project, Introduction to «Enemies of the State: Criminals, "Monsters" and Special Legislation in the Society of Control», http://www.lutherblissett.net/archive/078_en.html
2. Nanni Balestrini e Primo Moroni, *L' Orda d' Oro: 1968-1977, La grande ondata rivoluzionaria e creativa, politica ed esistenziale*, Feltrinelli, Quarta Edizione, 2007, σελ.341.
3. Για περισσότερα δεξ το θεατρικό του Ντάριο Φο, *Ο Τυχαίος Θάνατος Ενός Αναρχικού Και Μερικών Άλλων Αναρρεπτικών*, ClipBooks, 2008.
4. Όποιος ξέρει ιταλικά, μπορεί να δει αυτό: Eduardo Di Giovanni, Marco Ligini «La strage di Stato: controinchiesta», Samonà e Savelli, 6/1970.
5. Strategia della tensione in Italia», ιταλική έκδοση της Wikipedia.
6. Παράτιθεται στο Daniele Ganser, «Fear As A Weapon: The Effects Of Psychological Warfare On Domestic And International Politics», *World Affairs: The Journal of International Issues*, 2005, 9 (4): 24-40, σελ. 31.
7. «Strategia della tensione in Italia», ό.π.
8. Για περισσότερα δεξ τα βιβλία του Νάνι Μπαλεστρίνι, *Οι Αόρατοι*, Βιβλιοπέλαγος, 2005, και *Furiosi*, Απρόβλεπτες Εκδόσεις, 2012.
9. Wikipedia, λήμμα PIGS
10. «Οι Ιταλοί συνεχίζουν την DolceVita παρά τα οικονομικά προβλήματα», *Καθημερινή*, 26/2/2020.
11. Stephanie Kirchgassner, «EU finance ministers get tough with Italian bank trying for third bailout», 15/7/2016, «Τραπεζικό σκάνδαλο στην Ιταλία», *Καθημερινή*, 26/1/2013, «Ιταλία: Διαταγή κατάσχεσης πόρων 1,8 δισ. ευρώ από την Banca Nomura International», *Καθημερινή*, 16/4/2013.
12. «Ιταλία: Διαδηλώσεις για τα χρήματα που έχασαν στη «διάσωση» τραπεζών», *Το Βήμα*, 22/12/2015.
13. David Crow, «Virus renews fears over strength of Italy's banks», *Financial Times*, 26/3/2020.
14. Για παράδειγμα: Valentina Romei and Hannah Murphy, «In charts: Italy's banking crisis», *Financial Times*, 13/7/2016, Peter S. Goodman, «Italy's Banks Are in a Slow-Motion Crisis. And Europe May Pay», *The Guardian*, 19/11/2016, Ζωρζέτ

Ζολώτα «Ηχηρό «χαστούκι» στην Ιταλία από τις αγορές», 29/9/2018, *Bloomberg, Reuters*, «Συστημικός κίνδυνος οι ιταλικές τράπεζες», *Καθημερινή*, 7/7/2016, «Η Ρώμη έτοιμη να διασώσει δύο ιταλικές τράπεζες», *Καθημερινή*, 15/2/2017, «Από το κόσκινο της ΕΚΤ ιταλικές τράπεζες και Deutsche-Bank», *Καθημερινή*, 1/11/2018, Τον απρίλιο του 2019 η αγγλική έκδοση της *Ντόιτσε Βέλε* αναρωτιόταν γιατί η Ιταλία συνεχίζει να είναι η μεγάλη ασθενής της Ευρώπης. Τον Ιούλιο του 2019 το BBC αναρωτιόταν και αυτό με τη σειρά του αν η Ιταλία θα είναι η πηγή της επόμενης κρίσης της ευρωζώνης. Giulia Saudelli, «Why is Italy still the sickman of Europe?», 29/4/2019, *dw.com*, Dharshini David, «Could the next eurocrisis come from Italy?», *BBC News*, 9/7/2019.

15. Martin Wolf, «The Italian challenge to the Eurozone», *Financial Times*, 19/6/2018.
16. Simon Constable, «Doomed: How There's No Way Out Of The Debt Crisis For Italy», *Forbes*, 20/6/2019.
17. Lucia Tajoli, «How Will Italy be Affected by the US Trade Threats?», *ispionline.it*, 31/5/2018.
18. Peter S. Goodman, «Italy's Economy Was Humming Nicely. Then Came Trump», *The New York Times*, 22/6/2018.
19. Miles Johnson, «Italy shuts all retailers except food stores and pharmacies», *Financial Times*, 12/3/2020.
20. Δες τη σειρά κειμένων με γενικό τίτλο «Το πείραμα» στο σάιτ *autonomeantifa.gr*
21. «Η Lamborghini κλείνει το ιταλικό εργοστάσιο της λόγω κορωνοϊού», *Καθημερινή*, 13/3/2020.
22. Miles Johnson, Myles McCormick, Daniel Dombey, «Italy warns EU on budget targets as coronavirus cases rise», *Financial Times*, 25/2/2020.
23. Στο ίδιο.
24. «Italy shuts all retailers except food stores...», ό.π.
25. «Ιταλία: Τα ανοιχτά εργοστάσια ευθύνονται για τη μεγάλη διασπορά του κορωνοϊού», *alfavita.gr*, 24/3/2020.
26. Αντόνιο Γκράμσι, *Για τον Μακιαβέλι*, Ηριδανός, χ.χ., σελ. 9.

Τα καμiónια του Μπέργκαμο στο τουίτερ, στις 19 Μαρτίου. Έχουν 148 like και 87 άτομα μιλούν γι' αυτό. Πολύ σύντομα γίνανε περισσότεροι. Εδώ ταιριάζει απολύτως ο Ντεμπόρ: «Στον πραγματικό αντεστραμμένο κόσμο του θεάματος το αληθινό είναι μια στιγμή του ψεύτικου».